

ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ МИХАЙЛА МАКСИМОВИЧА

Серія: Бібліографія вчених України

Випуск 9

**ЧАБАН
АНАТОЛІЙ ЮЗЕФОВИЧ**

доктор історичних наук, професор

До 70-річчя від дня народження

Біобібліографічний покажчик

**Черкаси
2016**

УДК 016 : 378 (477.46)
ББК 91.9 : 74.483+74.483 (4Укр–4Чек)я–1
Ч–12

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор,
проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності
Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького

С. В. Корновенко

доктор історичних наук, професор,
проректор з гуманітарно-виховних питань
Черкаського державного технологічного університету

В. М. Лазуренко

Укладачі:

канд. іст. наук., доцент, вчений секретар наукової бібліотеки
ім. М. Максимовича

В. О. Кіреєва

канд. іст. наук., доцент, вчений секретар наукової бібліотеки
ім. М. Максимовича

Л. Г. Лисиця

канд. іст. наук., доцент кафедри українознавства Національного університету
харчових технологій (м. Київ)

О. З. Силка

докт. іст. наук, доцент кафедри історії України Черкаського національного
університету ім. Б. Хмельницького

Л. І. Синявська

Науковий редактор:

канд. іст. наук., доцент, директор наукової бібліотеки
ім. М. Максимовича ***Г. М. Голиш***

Ч-12 Чабан Анатолій Юзефович: доктор історичних наук, професор :
біобібліогр. покажч. / уклад.: В. О. Кіреєва, Л. Г. Лисиця, О. З. Силка, Л. І. Синявська ;
авт. вступ. сл. В. М. Мельниченко. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького,
2016. – 64 с.

У покажчику із серії «Бібліографія вчених України» представлено відомості про
життя та науково-педагогічну діяльність відомого українського вченого-історика,
доктора історичних наук, професора кафедри археології та спеціальних галузей
історичної науки Черкаського національного університету імені Богдана
Хмельницького. Подано вичерпний перелік його наукових праць. Покажчик
приурочено до 70-річчя від дня народження вченого.

УДК 016 : 378 (477.46)

ББК 91.9 : 74.483+74.483 (4Укр–4Чек)я–1

Для науковців, учених, викладачів, студентів
*Рекомендовано до друку Вченою радою Черкаського
національного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 8 від 26 червня 2016 року)*

**Чабан Анатолій Юзефович,
доктор історичних наук, професор
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького, дійсний член
Української академії історичних наук.**

ВІД УКЛАДАЧІВ

Бібліографічний покажчик «Чабан Анатолій Юзефович, доктор історичних наук, професор» підготовлено до друку з нагоди його семидесятирічного ювілею і виходить у серії «Бібліографія вчених України».

Покажчик відображає науковий доробок професора А. Ю. Чабана у науково-дослідницькій та науково-педагогічній діяльності, про досягнення вченого в галузі історичних наук.

Матеріал довідника групується в наступних розділах:

- Чабан Анатолій Юзефович. Життєвий і творчий шлях.
- Основні дати життя і діяльності.
- Матеріали про А. Чабана.
- Основні курси, які викладаються вченим.
- Хронологічний покажчик друкованих праць.
- Наукове керівництво.
- Виступи вченого.
- Видання за редакцією.
- Видання за рецензуванням.
- Іменний покажчик.
- Список умовних скорочень.

У межах окремого року матеріал розміщено в алфавітному порядку. Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено у відповідності з Державними стандартами України : ДСТУ ГОСТ 7.1: 2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи», ДСТУ 3582-97 «Інформація і документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила».

Висловлюємо вдячність Анатолію Юзефовичу за надання списку друкованих праць. Сподіваємося, що це видання зацікавить науковців, викладачів, студентів та магістрантів, всіх, небайдужих до проблем і досягнень історичної науки.

ЧАБАН АНАТОЛІЙ ЮЗЕФОВИЧ ЖИТТЄВИЙ ТА ТВОРЧИЙ ШЛЯХ

Сімдесят – п’ятдесят – двадцять п’ять років – такі знакові цифри відзначає ювіляр цього року. Справді – 9 вересня виповнюється 70 років, коли у Джулинці – мальовничому селі на Південному Бузі, що на Вінниччині, у сім’ї сільських інтелігентів побачив світ малий Анатолій.

Більше п’ятдесяти років тому, а саме у 1964 році він розпочав трудову діяльність учителем сільської школи на Кіровоградщині.

А у 1991 році, тобто 25 років тому його доля тісно пов’язала із Черкаським педагогічним, а нині Черкаським національним університетом імені Богдана Хмельницького.

Можливо, саме тому його життєвий і творчий шлях присвячений служінню своїй малій Батьківщині – Вінниччині, землі де живуть унікальні подоляни, закохані у свою землю, Кіровоградщині, що сформувала юного громадянина та Черкащині, де відбулося становлення активної життєвої позиції і реалізовані головні проекти вченого, викладача, громадського діяча.

І не випадково, головний науковий доробок ювіляра – дослідження ролі і місця Середньої Наддніпрянщини в історії України як ядра етнотворення, виникнення української державності, українського козацтва, стосується саме цих територій, які стали колискою історії нашого народу із давніх часів.

У біографії Анатолія Юзефовича: з відзнакою здобута середня освіта у Великотроянівській середній школі, що на Кіровоградщині, навчання в Уманському державному педагогічному інституті імені Павла Тичини, Академії суспільних наук у Москві. Там у 1981 році захистив кандидатську дисертацію на здобуття ступеня кандидата історичних наук з проблем формування соціальної активності молоді села. Головний науковий доробок – докторську дисертацію із проблем історії Середнього Подніпров’я у 1996

році було захищено в Інституті історії України НАН України. Науковим консультантом дослідження став відомий український історик – академік В. А. Смолій.

Віхами трудової біографії стали: праця вчителем середньої школи, відповідальна робота в комсомольських, партійних органах, на державній та дипломатичній службі, викладацька та наукова діяльність у Черкаському національному університеті імені Богдана Хмельницького. Однак на кожному із цих етапів життєвого і творчого шляху він ніколи не полишав захоплення історією, особливо її регіональним аспектом.

Тому цілком логічним стало те, що ще у 1990 році він розпочав викладання вперше запровадженого в інституті курсу історії України. А у 1994 році став одним із ініціаторів відкриття історичного факультету, який за час свого існування перетворився у добре знаний в Україні освітній та науковий осередок, став справжньою школою професійного та громадянського гарту сотень молодих фахівців незалежної України.

Тут він пройшов шлях від старшого викладача, доцента, до професора, дійсного члена Української академії історичних наук. Із створенням факультету очолив кафедру історії України, багато сил і часу віддав удосконаленню навчального процесу, забезпеченню навчального процесу відповідними програмами, навчально-методичними посібниками, організації спеціальних практик.

Значний вплив на формування Анатолія Юзефовича як науковця, відомого в Україні дослідника регіональної історії мали визначні дослідники історії України, П. Т. Тронько, В. А. Смолій, М. І. Сікорський, М. Д. Березовчук, відомі краєзнавці Г. Ю. Храбан, М. Ф. Пономаренко, О. А. Найда, П. П. Соса.

Паралельно із педагогічною діяльністю Анатолій Юзефович наполегливо і плідно займається науковою роботою. Його зусиллями із середини 90-х років ХХ ст. в університеті діє самобутня історична школа з дослідження історії Середньої Наддніпрянщини – етнічного та державотворчого ядра України.

Саме зусиллями цієї школи при активній співпраці з Інститутом історії України НАН України було проведено десять Всеукраїнських читань «Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку», VII Всеукраїнська краєзнавча конференція, ряд Міжнародних та регіональних наукових конференцій.

За його безпосередньої участі на базі факультету було створено академічний Центр досліджень історії регіону, реалізована держбюджетна тема «Геополітичні аспекти етносоціальних процесів Середнього Подніпров'я». Професор А. Ю. Чабан – один із засновників Наукового товариства істориків-аграрників, учасник багатьох Всеукраїнських наукових заходів щодо дослідження історії української державності, українського козацтва, аграрної історії України.

Професор А. Ю. Чабан наполегливо працює над формуванням науково-педагогічних кадрів вищого рівня. Він є членом спеціалізованої Вченої ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій. Під його керівництвом захищено 6 дисертацій на здобуття вченого ступеня кандидата історичних наук. Нині це відомі дослідники історії України: В. М. Мельниченко, З. В. Священко, Л. І. Синявська, С. Ю. Обрусна, Н. І. Бойко, О. В. Харсун. Три із них нині стали докторами наук – З. В. Священко, С. Ю. Обрусна, Л. І. Синявська. Він активно сприяв науковому зростанню В. В. Масненка, Н. О. Попової, В. Ф. Босчка, Ю. М. Михайлюка, К. В. Івангородського – сьогодні провідних викладачів університету.

Результатом наукової діяльності науковця стала публікація понад 350 наукових праць. В тому числі монографії – «Витоки» (1994 р.), «Середнє Подніпров'я» у 2-х кн. (1999 р.), «Постаті» (2006 р.), «Історія Середньої Наддніпряни» (2011 р.), науково-методичних посібників для вищої школи. Під його редакцією та при активній авторській участі видані збірники «Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку», матеріали VII Всеукраїнської краєзнавчої конференції, «Книга пам'яті. Черкаська область.» у 5 томах,

«Книга скорботи», «Українці Казахстану», «Наймолодша в Україні. До 60-річчя Черкаської області», «Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. До 95-річчя створення». Він є науковим редактором ряду видань, зокрема, праць казахстанського дослідника А.Тарасенка «Українські студії про «Слово», «Емігрант», енциклопедичного словника В. О. Жадька «Черкаська область», рецензентом багатьох наукових та краєзнавчих видань.

Свої наукові надбання – геополітичні аспекти регіональної історії, виникнення та еволюції української державності середньовіччя, формування українського козацтва професор Чабан А.Ю. активно втілював у практичній реалізації під час роботи у державних органах управління областю. Працюючи у 2000–2003 рр. та 2008–2010 рр. заступником голови Черкаської обласної державної адміністрації із гуманітарних питань, особливу увагу приділяв збереженню унікальної історико-культурної спадщини Черкащини. Саме в цей час було створено мережу національних та державних історико-культурних заповідників, активізувала свою діяльність обласна організація краєзнавців, розпочато відтворення резиденції Богдана Хмельницького в Чигирині, відзначено 360-річчя Української козацької держави, переможної битви 1648 року під Корсунем.

Працюючи першим секретарем Посольства України у Республіці Казахстан А. Ю. Чабан основну увагу приділяв згуртуванню української громади Казахстану. При його участі було створено в м. Астані Український культурний центр, прочитано понад 60 лекцій з історії України, опубліковано понад 50 публікації про Україну у центральних ЗМІ Казахстану, в тому числі перший поетичний переклад віршів Василя Симоненка у журналі «Нива».

Нині професор А. Ю. Чабан, працюючи на кафедрі археології та спеціальних галузей історичної науки навчально-наукового інституту історії та філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, викладає важливі курси інтеграції України у світовий

цивілізаційний простір, «Європейський вибір України», «Середня Наддніпрянина у контексті історії України». У 2015 році проводив лекції та практичні заняття у технічному університеті м. Дармштадт (ФРН) та університеті м. Гент (Бельгія).

Його різнобічна та багатогранна діяльність достойним чином поцінована Українською державою. А. Ю. Чабан нагороджений орденами «Знак Пошани» (1976 р.), «Данила Галицького» (2009 р.), грамотами Президії Верховної Ради УРСР (1979 р.), Верховної Ради України (2003 р.), знаками «За особливі заслуги перед Черкащиною» (2006, 2010 рр.), «Відмінник освіти України» (1998 р.), «Почесний краєзнавець України» (2015 р.). Неодноразово обирався депутатом Черкаської обласної ради, Уманської та Черкаської міських рад.

Професор А. Ю. Чабан виконує ряд доручень на громадських засадах. Він очолює конференцію трудового колективу університету, є членом Вченої ради ЧНУ, членом ряду громадських формувань при Черкаській обласній державній адміністрації.

Про науково-педагогічну діяльність А. Ю. Чабана опубліковано у збірниках «Черкаський педагогічний інститут» (1991), «Черкаський державний педагогічний університет» (1996), «Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького» (2016), «Краєзнавці Вінничини». (Під редакцією П.Т. Тронька), (2005), «Відомі люди Бершадського району» (2003), «Джулинка всміхається століттям» (2009), «Краєзнавці Черкащини» (2003), у республіканських газетах «День» (2002), казахстанських «Казахстанская правда» (2005, 2006), «Целина» (2004), «Українські новини» (2003, 2006), казахстанському журналі «Нива» (2005), обласних «Нова доба» (1999, 2001, 2002), «Черкаський край» (2006).

Анатолію Юзефовичу притаманні такі риси як людяність, сумлінне ставлення до своїх обов'язків, порядність, ініціативність і творчий неспокій. Науковий та творчий шлях ювіляра гідно продовжують його доньки. Наталія – доктор філологічних наук, професор, директор департаменту

Кентеберійського університету (Нова Зеландія), заступник керівника наукового Центру із дослідження Європейського Союзу, Президент асоціації українців Австралії та Нової Зеландії; Ольга – співробітник науково-навчального центру штату Нью Джерсі, докторант університету Рутберг м. Нью Брансвік (США).

Свій 70-річний ювілей Анатолій Юзефович зустрічає наповненим творчих планів на ниві виховання фахівців історичної галузі, достойних громадян суверенної України.

В.М. Мельниченко –
кандидат історичних наук, професор
ЧНУ ім. Б. Хмельницького,
голова обласної організації
Національної спілки краєзнавців України

НАТХНЕННА Й МУДРА ХОДА ЖИТТЄВА

Воістину великі ті, чиє серце б'ється для всіх
(Р. Роллан)

Бути людиною – це відчувати свою відповідальність
(А. Сент-Екзюпері)

Багатогранність. Саме таке означення вповні характеризує постать нашого сучасника – Анатолія Юзефовича Чабана. Відомий в Україні вчений і освітянин, краєзнавець, державний діяч, дипломат, кавалер високих нагород, лауреат престижних премій... А ще – непересічна особистість, будівничий духовної сфери Шевченкового краю, великий життєлюб. У ці дні професор Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького відзначає перше 70-річчя від дня народження і з цієї нагоди ми зустрілися з ювіляром для розмови про його життя та діяльність.

Анатолію Юзефовичу, з огляду на ім'я Вашого батька відразу напрошується запитання: чи немає, бува, у Вашому родоводі польського «сліду»?

Та ні, я українець з діда-прадіда. Просто на Вінниччині це досить поширене чоловіче ім'я і в цьому факті й відбився якийсь відгомін тамтешнього польського панування в далекому минулому. А щодо батька, Юзефа Прокоповича (світла йому пам'ять!), то він був знаним у краї ветлікарем, 5 років очолював ветслужбу кавалерійської дивізії (його жартівливо називали «зампотехом»), воював, заслужив на фронті три ордени й безліч медалей.

Відразу після закінчення школи Вас запросили на роботу вчителем Вашої alma mater і відтак розпочався Ваш понад піввіковий (станом на сьогодні, бо ще й далі буде!) трудовий стаж. Які дисципліни викладали?

Мені як студенту-заочнику пединституту було довірено викладання історії та співів. Передбачаю Ваш подив з приводу останньої дисципліни і маю дещо пояснити. Справа в тому, що поруч з учителем математики Г. П. Бондаренком та історії

М. К. Частковським кумиром моєї шкільної юності став місцевий віртуоз, учитель співів Семен Леонтійович Лихенко, котрий свого часу навчався з легендарним класиком української музики М. Леонтовичем. Саме від нього я й отримав уроки пісенного вокалу, а також гри на клавішних, струнних і духових інструментах.

У Вас дві фахові вищі освіти, а першу Ви здобули в Умані. Що визначило первинний професійний вибір?

В Уманський педінститут я потрапив, можна сказати випадково, та проте загальновідомою є істина, що випадковість – це одна з форм закономірності. Справа в тому, що я з дитинства марив військовим флотом, а тому після школи подався до Ленінграда, аби вступити до Вищого військово-морського училища. Та не судилося: не пройшов за станом здоров'я. А далі, перебуваючи в цейтноті, я вибрав найближчий до рідних пенатів варіант навчання і вступив на фізико-математичний факультет в Умані. І ніколи не пошкодував у житті, що опанував математику – «царицю наук», бо вона сприяла формуванню якостей, конче необхідних дослідникові будь-якої галузі: логіку мислення, чітке моделювання та алгоритмування наукового пошуку.

Ваше справді карколомне сходження шаблями владної кар'єри просто таки вражає. У 19 років Ви стали очільником районного будинку піонерів (по-сучасному – будинок школяра), а через лічені роки Ви вже один із лідерів молоді Ульяновського району, міста Умані, потім очолили молодіжну спілку всієї області, і зрештою опинилися на владному Олімпі м. Черкаси, а потім і Шевченкового краю. Чим би Ви пояснили такий феномен кредиту довіри, який супроводжував Вас постійно?

Скажу відверто: особливих секретів тут немає, просто я з почуттям великої відповідальності ставився до виконання дорученої ділянки роботи. А ще намагався іти в ногу з життям, бути ініціативним, ніколи не страждав самовдоволенням, не зупинявся на досягнутому, завжди прагнув більшого.

З Вашої біографічної довідки випливає, що Ви, перебуваючи на високій посаді й маючи інші варіанти, у 27 років пішли рядовим у лави Збройних Сил. Цей Ваш

життєвий крок є особливо прикметним у контексті сучасних подій...

Так, я відслужив належний термін у танкових військах і про це не шкодую. Адже військова служба – то велика школа життя, до того ж мені як молодіжному лідерові треба було подавати приклад юним виконання почесного обов'язку громадян щодо захисту Вітчизни.

Історичну освіту Ви здобули в стінах одного із найпрестижніших навчальних закладів колишнього СРСР – Академії суспільних наук. Чим запам'яталися роки навчання в Москві?

Насамперед спілкуванням з тодішніми очільниками радянської держави, лекціями відомих вчених – Л. Абалкіна, Р. Медведєва, С. Момжана, Ж. Тощенко та багатьох інших. Ми були на стажуванні у провідних мистецьких закладах тогочасної столиці, наприклад театрі на Таганці, де випало спілкуватися із самим В. Висоцьким. А, мабуть найголовніше, що під час навчання я остаточно визначився з фаховим вибором, вирішивши присвятити своє подальше життя служінню Клію. У вільний від занять час годинами просиджував у бібліотеках та архівах, збираючи матеріал для кандидатської дисертації. Її вдалося захистити відразу по закінченню академії, а присвячена була праця соціальної активності сільської молоді.

Від 1990 р. Ви розпочали викладацьку діяльність в Черкаському педінституті, разом із О. Г. Перехрестом стали фундатором історичної освіти, очолили першу в університеті кафедру історії України...

Так, то були нелегкі, але славні й багато в чому доленосні часи, які співпали в часі з народженням незалежної України. Розбудову історичного факультету довелося розпочинати з нуля, навчально-матеріальна база кілька років залишала бажати кращого. Втім у стінах вишу я відразу відчув себе комфортно, і усвідомив, що зароджене в юності вчительське начало таки бере гору.

Захищена Вами докторська дисертація з проблем історії Середнього Подніпров'я стала взірцем наукового краєзнавства й водночас викликала чимало дискусій в

академічних колах. А хто підтримав Вас у концептуальних висновках та формулюванні теоретичних положень?

Обираючи тему, по суті абсолютно цілинну у плані наукової розробки, я виходив із того, що етнічним і державотворчим ядром України є саме Середнє Подніпров'я, тому його слава історія заслуговує щонайпильнішої уваги. А підтримали мене в дослідницьких пошуках відомі українські історики, академіки В. А. Смолій, П. Т. Тронько, професор Ю. Ю. Кондуфор та ін.

Окрім історії Середнього Подніпров'я у Вас є ще доволі широке коло науково-публіцистичних зацікавлень. Назвіть найближчі Вам теми.

Мене цікавить минувшина рідного краю, козацька доба, українське державотворення за Б. Хмельницького та його наступників. Останні роки ґрунтовно займаюся проблемами цивілізаційного вибору України на шляху до Європи.

На загал у Вас понад 350 публікацій. Якими пишаєтеся найбільше?

Насамперед це кілька фундаментальних видань з історії Середнього Подніпров'я, низка навчально-методичних посібників та історико-краєзнавчих видань. Сподіваюся, що не залишилася непоміченою серед читацького загалу й моя збірка історико-публіцистичних нарисів «Постаті». Готуються до друку книги «Карби» (про події в Україні крізь призму сучасних уявлень) та «Європейський вибір України».

Ви стали учасником та організатором понад 100 наукових форумів. Які з них вам запам'яталися найбільше й чому?

Насамперед пишаюся тим, що спільно з Інститутом історії НАН України на базі нашого університету було проведено 10 всеукраїнських історичних читань з проблем Української козацької держави, які традиційно збирали цвіт історичної наукової думки нашої держави і зарубіжжя. Учасником останніх ювілейних читань став третій президент України В. А. Ющенко. Запам'яталися також наукові конференції з приводу 95-річчя університету, а також 360-річчя Корсунської битви (остання супроводжувалася ще й історичною реконструкцією біля с. Виграїв).

А що спонукало Вас повернутися до державної служби в міленіумі?

Тодішній голова ОДА В. Л. Лук'янець запросив мене на посаду свого заступника з гуманітарних питань і я після деяких вагань погодився. Вже мав неабиякий досвід управлінської роботи, особливо в цій важливій сфері, і зрозумів, що на тому етапі я можу бути корисним для рідного краю, його людей саме на цій посаді.

Чи все задумане вдалося здійснити?

Звісно, далеко не все: були на те об'єктивні причини. Але й зроблено чимало: відкривалися нові школи, лікарні, культурно-мистецькі об'єкти. Предметом нашої особливої гордості є те, що постав новий історико-культурний заповідник в Чигирині. Шкода лишень, що роботи з його облаштування ще й досі не завершено. На загал підкреслю, що на яких би я посадах не перебував, в центрі моєї уваги завжди було збереження історико-культурної спадщини Шевченкового краю.

Ви досить довго очолювали обласний Шевченківський комітет. Які були напрацювання у цій сфері духовної Пам'яті? Яке Ваше бачення подальших перспектив вшанування національного пророка в його рідному краї?

Особливо запам'яталося відзначення 175-ої річниці від дня народження Кобзаря, коли було реконструйовано практично всі шевченківські місця Черкащини. Вважаю, що на часі створення на Тарасовій горі «хати-мрії» Т. Шевченка. Адже загальновідомо, що національний пророк мріяв оселитися на дніпровських кручах у своїй домівці. Збереглися й креслення цієї хатини, то чому не поповнити музейну шевченкіану ще одним об'єктом?

Упродовж 3-х років Ви перебували в Астані як перший секретар Посольства України в Республіці Казахстан. Що Вам як повпреду нашої держави вдалося зробити для пропаганди українства?

Насамперед, відвідав шевченківські місця, яких досить багато в цій державі, надав консультативну допомогу місцевим музейникам. А ще прочитав близько 80 лекцій з історії та сьогодення України в новоствореному українському центрі в Астані, став співавтором книги «Українці Казахстану». Додам до цього й те, що завдяки нашим зусиллям вдалося відкрити для

казахстанців унікальну творчість витязя української поезії Василя Симоненка.

Після мандрів владними й дипломатичними шляхами Ви в 2010 р. повернулися в стіни рідного університету й нині перебуваєте на посаді професора кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки. Я провів бліц-опитування студентів і переконався в тому, що Ви в числі найулюбленіших викладачів. У чому секрет Вашої популярності?

До кожного заняття готуюся ретельно, вишукую усілякі цікавинки. А ще намагаюся бути синхронним із швидкоплинним життям, опанував і широко використовую сучасні інформаційні технології. Головним для мене є послідовний студентоцентризм.

Чим душу заспокоюєте в години дозвілля?

Над усе люблю українську пісню, вже довгі роки збираю пісенний фольклор рідного краю. Захоплююся читанням художньої літератури, насамперед історичної прози. Свого часу займався спринтерським бігом та великим тенісом.

Розкажіть про свою родину.

Берегиня нашої сім'ї – дружина Людмила Павлівна працює заступником директора школи №34 м. Черкаси. І, як мовиться, нашого квіту по всьому світу. Одна моя донька – Наталя мешкає в далекій Новій Зеландії. До речі, вона є доктором філософії, професором Кентерберійського університету і обрана Президентом Асоціації українців Австралії та Нової Зеландії. Молодша донька, Ольга, проживає в США, працює менеджером в університеті Рутберг, є докторантом. Маю й двох онучок: Майю і Селію, зараз вони в мене гостюють...

Анатолію Юзефовичу! Прийміть щонайтепліші вітання з приводу ювілею. Хай все буде добре у Вашому житті!

*Г. М. Голиш –
кандидат історичних наук,
Почесний краєзнавець України,
член Національної спілки журналістів України*

ОСНОВНІ ВІХИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ

1946, 9 вересня – дата народження. Село Джулинка, Бершадського району Вінницької області.

1964 р. – із відзнакою закінчив Великотроянівську середню школу, Ульянівського району Кіровоградської області.

1964–1970 рр. – навчання в Уманському державному педагогічному інституті ім. П. Тичини.

1964 р. – початок трудової діяльності учителем сільської школи на Кіровоградщині.

1965–1991 рр. – комсомольська, партійна робота у Кіровоградській та Черкаській областях.

1972–1973 рр. – служба у лавах Радянської армії.

1976 р. – нагороджений орденом «Знак Пошани».

1979 р. – нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

1979–1981 рр. – навчання в Академії суспільних наук, м. Москва.

1981 р. – захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук.

1982–1986 рр. – керівник групи дослідників із встановлення дати заснування м. Черкаси.

1988–1989 рр. – голова шевченківського комітету Черкаської області, відповідальний за відновлення пам'ятних шевченківських місць Черкащини до 175-ої річниці від дня народження Т. Г. Шевченка.

1991–2000 рр. – старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри історії України Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

1991–2016 рр. – відповідальний секретар оргкомітету десяти Всеукраїнських історичних читань «Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку».

1993–1996 рр. – керівник держбюджетної теми «Етносоціальні процеси Середнього Подніпров'я з найдавніших часів до середини XVII ст.

1996 р. – започатковано діяльність наукової школи «Історія Середнього Подніпров'я».

1996 р. – захистив дисертацію у спеціалізованій раді Інституту історії України НАН України на здобуття вченого ступеня доктора історичних наук.

1997 р. – отримав вчене звання професора.

1999 р. – обраний дійсним членом Української Академії історичних наук.

2000–2003 рр. – заступник голови Черкаської обласної державної адміністрації з гуманітарних питань.

2000–2003 рр. – голова редколегії Всеукраїнського видання серії «Реабілітовані історією. Черкаська область».

2000–2003 рр. – голова комітету з присудження обласної премії ім. М.Максимовича.

2002 р. – нагороджений Грамотою Верховної Ради України.

2003–2006 рр. – перший секретар Посольства України у Республіці Казахстан.

2003 р. – відповідальний за вихід книги «Українці Казахстану», роботу Українського національно-культурного центру у м. Астана.

2006–2008 рр. – завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та спеціальних історичних дисциплін Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького.

2006 р. – нагороджений Почесним знаком «За особливі заслуги перед Черкащиною».

2008–2010 рр. – заступник голови Черкаської обласної державної адміністрації з гуманітарних питань.

2008–2010 рр. – відповідальний секретар організаційного комітету із відзначення 360-ї річниці утворення Української козацької держави середини XVII ст., відновлення гетьманської резиденції у Чигирині, відзначення 360-ї річниці переможної битви Б.Хмельницького під Корсунем відзначення 60-річчя утворення Черкаської області.

2009 р. – нагороджений орденом «Данило Галицький».

2010 р. – нагороджений Почесним знаком «За заслуги перед Черкащиною».

2010 р. – професор кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького.

2015 р. – голова конференції трудового колективу Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького.

2015–2016 рр. – член оргкомітету із відзначення 95-ї річниці створення Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького, заступник голови редколегії книги «Історія Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького».

ГРОМАДСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ А. Ю. ЧАБАНА

1. Депутат Уманської міської ради. 1970–1972 рр.
2. Депутат Черкаської міської ради. 1982–1984 рр.
3. Депутат Черкаської обласної ради. 1986–1990 р.
4. Член Національної спілки краєзнавців.
5. Член наукового товариства ім. Т.Шевченка.
6. Член спеціалізованої Вченої ради з присудження вченого ступеня доктора історичних наук.
7. Член наукової ради Черкаського національного університету ім. Б.Хмельницького.
8. Член республіканського організаційного комітету з підготовки та проведення заходів щодо відзначення 170-річчя Михайла Старицького.
9. Голова обласної комісії з присудження премії імені Михайла Максимовича. 2000–2003 рр.
10. Член комісії обласної державної адміністрації з питань підведення творчого конкурсу ЗМІ.
11. Член комісії обласної державної адміністрації з присудження премії Данила Нарбута.
12. Член комісії обласної державної адміністрації з присудження іменних стипендій ОДА.
13. Член комісії обласної державної адміністрації з питань міжконфесійних відносин.
14. Член комісії з нагород обласної державної адміністрації та обласної ради.
15. Член обласного організаційного комітету з підготовки до відзначення 70-річчя визволення Черкащини від фашистських загарбників.

16. Член оргкомітету з проведення року ветеранів-інтернаціоналістів.

17. Член вищої ради митців Черкащини.

18. Член обласної експертної комісії з книговидавництва.

19. Член обласної комісії із збереження пам'яток історії і культури.

20. Член комісії обласної державної адміністрації з питань розвитку туристичної галузі.

21. Член обласної акредитаційної комісії з підготовки екскурсиводів.

22. Член навчально-методичної ради Центру з перепідготовки державних службовців, працівників органів місцевого самоврядування Черкаської обласної державної адміністрації.

ОСНОВНІ КУРСИ, ЯКІ ВИКЛАДАЄ ВЧЕНИЙ

Україна у контексті розвитку світової цивілізації
Україна та імперська Росія
Європейський вибір України
Історія Середньої Наддніпрянщини

МАТЕРІАЛИ ПРО А. Ю. ЧАБАНА

1991

1. Кузня педагогічних кадрів // Черкаський державний педагогічний інститут. – Київ, 1991. – С. 12.
2. [Про А. Чабана] // Черкаський державний педагогічний інститут / укл. О. Г. Перехрест. – Черкаси, 1991. – С. 12.

1994

3. Соса П. Біля витоків історії Середнього Подніпров'я / П. Соса // Черкаський край. – 1994. – 15 груд.

1995

4. Кафедра історії України // Черкаський педагогічний. – 1995. – № 5. – С. 3.

2000

5. Доктора історичних наук Анатолія Чабана призначено заступником голови облдержадміністрації // Нова Доба. – 2000. – 25 лип. – № 57.

2001

6. [Про А. Чабана] // Черкаський державний університет імені Богдана Хмельницького. 1921–2001. – Київ, 2001. – С. 6, 15.
7. Черкащини славетні імена // Нова Доба. – 2001. – С. 2.

2002

8. Ганницька Т. Для професора Чабана історія – і робота, і хобі / Т. Ганницька // Нова Доба. – 2002. – 14 трав.
9. Черненко С. Нехай «День» буде охоронною грамотою нашої історії / С. Черненко // День. – 2002. – 26 лист.
10. Кожен українець хоч раз повинен побувати в Чигирині... // День. – 2002. – 23 лип.

2003

11. Гальчак С. Чабан А. Ю. / С. Гальчак // Краєзнавці Вінничини. – Вінниця, 2005. – С. 15–18.
12. Про Чабана А. Ю. // Українські новини. – 2003. – 12 верес.
13. Чабан А. Ю. // Відомі люди Бершадського району. – Вінниця, 2003. – С. 12.
14. Чабан А. Ю. // Пономаренко М. Краєзнавці Черкащини : бібліогр. покажч. – Черкаси, 2003. – С. 91–92.
15. Рокировка года // Антена. – 2003. – № 41. – 15 жовт.

2004

16. Анатолій Чабан: Україна будет продолжаться развиваться по принципам демократии // Целина. – 2004. – 16 дек. – С. 4.
17. Чабан Анатолій Юзефович // Українські новини. – 2004. – 10 верес.
18. Ласкаво просимо. Про участь А. Ю. Чабана у діяльності Українського національно-культурного центру при Посольстві України у Республіці Казахстан // Українські новини. – 2004. – 8 жовт.

2005

19. Гундарев В. Окрылённая Украина / В. Гундарев // Нива. – 2005. – № 4. – С. 42.

2006

20. Його роки – його багатство // Історико-аграрні обрії. – 2006. – № 8.

21. Недоступ А. Анатолій Чабан: Із Назарбаєвим ми співали українських пісень : інтерв'ю з А. Чабаном / А. Недоступ // Наш національний. – 2006. – № 6 (верес.). – С. 2.

22. Недоступ А. Анатолій Чабан: Із Назарбаєвим ми співали українських пісень : інтерв'ю з А. Чабаном / А. Недоступ // Нова Доба. – 2006. – 28 верес. (№ 77). – С. 23.

23. До побачення, Анатолію Юзефовичу // Українські новини. – 2006. – 28 липня (№ 31).

24. Кобзарь и степь // Казахстанская правда. – 2006. – август. – С. 7.

25. Медалієва О. Головне залишатися самим собою / О. Медалієва // Історико-аграрні обрії. – 2006. – № 8 (вересень). – С. 2–3.

2007

26. Січкарь О. Засіємо поле іменами / О. Січкарь // Земля Черкаська. – 2007. – 16 берез.

27. Чабан Анатолій Юзефович : біобібліогр. покажч. / Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, Наукова б-ка, Наук. т-во істориків-аграрників ; наук. ред. В. В. Масненко ; уклад.: О. З. Медалієва, Л. І. Синявська ; авт. вступ. ст. В. М. Мельниченко. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2007. – 44 с. – (Бібліографія вчених ЧНУ ім. Б. Хмельницького ; вип. 10).

2009

28. Маніленко П. Джулинка всіміхається століттям / П. Маніленко // Вінницька газета. – 2009. – трав. – С. 14–17.

29. Навчально-науковий інститут історії і філософії // Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. – Київ, 2009. – Сс. 93, 95.

30. Ананьева С. Воздвигая мосты духовности / С. Ананьева // Нива. – 2009. – № 5.

31. «Нива» на ниве просвещения // Известия. – 2009. – 14 февр.

2010

32. Губернатор звільнив Льошенка і Чабана // Прочерк. – 2010. – 19 листоп.

2011

33. Голиш Г. М. [Рецензія] / Г. М. Голиш // Вісник Черкаського університету : [зб. наук. ст.]. Серія Історичні науки. – Черкаси, 2012. – Вип. № 23 (236). – С. 147–151. – Рец. на кн. : Чабан А. Ю. Історія Середньої Наддніпрянщини : навч. посіб. / А. Ю. Чабан. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 640 с. : іл.

34. Обласні экс-керівники викладають, видають книжки та няньчать онуків // Прес-центр. – 2011. – 21 верес.

2012

35. День в Форте-Шевченко. Про перебування делегації Черкаської області під керівництвом Чабана А. Ю. у Республіці Казахстан // Печатный двор. – 2012. – 14 окт. (№ 22–23 (205–206)).

2013

36. [Чабан Анатолій Юзефович] // Голиш Г. М. Покликані високим і вічним. Викладачі Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького – члени національних творчих спілок / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш. – Черкаси, 2013. – Сс. 22, 61, 75, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87.

2016

37. [Чабан А. Ю.] // Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького / упоряд. В. М. Мельниченко. – Черкаси, 2016. – Сс. 56, 57, 58, 74, 82, 87, 90, 114, 118.

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ДРУКОВАНИХ ПРАЦЬ А. Ю. ЧАБАНА

Автореферати дисертацій

1. Деятельность партийной организации Украины по формированию социальной активности молодёжи села (1976–1980 гг.) : автореф. дис. ... канд. ист. наук : 07.00.01 / Акад. общественных наук СССР. – М., 1981. – 24 с.

2. Середнє Подніпров'я в історії України з найдавніших часів до середини XVII ст. (Геополітичний аспект) : автореф. дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01 / Ін-т історії НАН України. – Київ, 1996. – 48 с.

Друковані праці

1970

3. Формирование исторической сознательности сельской молодежи // Проблемы социального и духовного возрождения села на современном этапе : материалы Межрег. наук.-практ. конф. – М., 1970. – С. 12–16.

1971

4. До світла, до знань // Уманська зоря. – 1971. – 7 лип. (№ 108).

1976

5. Про завдання молодіжної спілки у вихованні молоді // Матеріали наук.-практ. конф. – Черкаси, 1976. – С. 12–16.

1977

6. Ідейне загартування молоді // Шляхи вдосконалення стилю і методів роботи. – Черкаси, 1977. – С. 12–16.

1978

7. Не ограничиваясь призывом // Комсомольская жизнь. – 1978. – № 31. – С. 21–22.

8. Повышение социальной активности сельской молодежи // Социологические исследования. – 1978. – № 4. – С. 18–20.

1979

9. Проблемы воспитания социальной ответственности у молодежи села // Формирование активной жизненной позиции: опыт и актуальные проблемы нравственного воспитания. – Баку, 1979. – С. 66–74.

10. Шляхи підвищення трудової активності молоді // Вдосконалювати стиль роботи. – Київ, 1979. – С. 11–13.

1980

11. Проблемы воспитания молодежи села // Активная жизненная позиция молодежи. – М., 1980. – С. 12–24.

1982

12. О системе работы с руководящими кадрами общественных организаций // Материалы Всесоюз. науч.-практ. конф. – М. ; Черкассы, 1982.

13. Что может комитет? // Комсомольская жизнь. – 1982. – № 5 (март).

14. Шляхом перебудови // Черкаська правда. – 1982. – 8 черв.

1983

15. Забезпечення бригадних форм організації праці // Матеріали наук.-практ. конф. – Черкаси, 1983. – С. 21–22.

16. Керівник-вихователь // Черкаська правда. – 1983. – 28 черв.
17. Обов'язок перед сином // Радянська Україна – 1983. – 11 верес.

1984

18. Крила міцніють у польоті // Черкаська правда. – 1984. – 4 серп.
19. Проблеми роботи з «доїзжаючими» трудівниками // Матеріали Республік. наук.-практ. конф. – Умань, 1984. – С. 21–23.
20. Хід перебудовних процесів в м. Черкаси // Матеріали наук. конф. – Черкаси, 1984. – С. 11–14.
21. Як одна сім'я // Ленінець. – 1984. – 24 лип.

1985

22. Особистість, громадянин: шляхи становлення // Радянська Україна. – 1985. – 28 серп.
23. Патріотизм – джерело нашої сили // Черкаська правда. – 1985. – 1 лют.
24. Перебудова – вимога часу // Черкаська правда. – 1985. – 1 жовт.
25. Черкащина-колиска українського козацтва // Матеріали доп. та повід. Всесоюз. наук.-практ. конф. – Черкаси, 1985. – С. 18–24.

1989

26. Pierogostwoika zaigzala na prowincie // Cazetta Pomorska. – 1989. – March.
27. Почитаймо тую славу. Діяльність Богдана Хмельницького і сучасність // Радянська Україна. – 1989. – 7 жовт.
28. Оновлення форм і методів ідейного впливу на підвищення активності учнів та студентської молоді // Матеріали

міжобл. наук, конф. молодих вчених та спеціалістів. – Умань, 1989. – С. 12–16.

29. Учити діяти в нових умовах // Черкаська правда. – 1989. – 9 жовт.

30. Формувати переконаність // Черкаська правда. – 1989. – 30 черв.

31. Черкащина – Шевченків край // Матеріали Республік. наук.-практ. конф. – К., 1989. – С. 18–20.

32. Щодо підготовки та перепідготовки керівних кадрів // Матеріали наук.-практ. конф. – К. ; М. ; Черкаси, 1989. – С. 41–43.

1990

33. В пошуку нових підходів // Черкаська правда. – 1990. – 28 черв.

34. З турботою про майбутнє // Початкова школа. – 1990. – № 6. – С. 2–3.

35. Зміцнення сільської школи – важлива передумова соціально-економічного становлення села // Навчально-виховна робота з учнями сільських малокомплектних шкіл : матеріали міжобл. наук.-практ. конф. – Черкаси, 1990. – С. 6–10.

36. Питання принципового значення // Черкаська правда. – 1990. – 24 квіт.

37. Проблеми формування творчої особистості вчителя в умовах створення єдиної системи педагогічної освіти // Актуальні проблеми підготовки учителя : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф., присвяч. 60-річчю Уманського держ. педінституту ім. П. Г. Тичини. – Умань, 1990. – С. 3–4.

38. Утвердження нових підходів у розв'язанні проблем відродження віддалених сіл на основі посилення уваги до діяльності школи // Навчально-виховна робота з учнями сільських малокомплектних шкіл : матеріали міжобл. наук.-практ. конф. – Черкаси, 1990. – С. 6–10.

1991

39. Визначення шляхів впливу на духовне відродження села // Місце та роль Черкаського педагогічного інституту у

розвитку вітчизняної науки, освіти й культури : тези доп. – Черкаси, 1991. – С. 22–23.

40. Невичерпне джерело // Черкаський край. – 1991. – 20 квіт.

41. Пізнання Шевченка безкінечне // Робітнича газета. – 1991. – 18 трав.

42. Черкаський край напередодні Визвольної війни українського народу середини XVII ст. // Матеріали наук.-практ. конф. до 400-річчя Б. Хмельницького. – Черкаси, 1991. – С. 18–20.

43. Черкащина: історія і сучасність // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали I Всеукр. іст. читань. – Черкаси, 1991. – С. 6–10.

1992

44. Історична освіченість – важлива характеристика сучасного молодого спеціаліста // Вивчення рідної мови і духовний розвиток особистості молодшого школяра в оновленій національній школі : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. – Умань, 1992. – С. 159–160.

45. Консолідуюча роль Середнього Подніпров'я у формуванні українського козацтва // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. – Черкаси, 1992. – С. 29–31.

46. Методичні рекомендації по вивченню курсу історії України (для неспеціальних факультетів вузу). – Черкаси : Вид-во ЧДПІ, 1992. – 56 с.

47. Про необхідність написання оновленої історії міст і сіл області / А. Ю. Чабан, П. П. Соса // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали II Всеукр. іст. читань. – Черкаси, 1992. – С. 44–46.

48. Проблеми вдосконалення туристсько-екскурсійної діяльності на Черкащині // Туризм і завдання національно-культурного відродження : матеріали Республік. наук.-практ. конф. – К., 1992. – С. 239–240.

49. Проблеми наукового пошуку місцевої історії в розгортанні туристсько-екскурсійної роботи // Історико-

культурна спадщина Середнього Подніпров'я: виявлення і вивчення засобами туризму : матеріали Республік. наук.-практ. конф. – К., 1992. – С. 24–30.

50. Програма спеціального курсу «Історія рідного краю» : для іст.-філол. відділення пед. вузу. – Черкаси : Вид-во ЧДПІ, 1992. – 19 с.

51. Пути формирования исторической сознательности молодежи села // Проблемы социального и духовного возрождения села на современном этапе : материалы Межрег. науч.-практ. конф. – М. ; Черкасы, 1992. – С. 18–20.

52. Роль і значення Середнього Подніпров'я в формуванні українського етносу (з найдавніших часів до XIV ст.). – Черкаси : Вид-во ЧДПІ, 1992. – 37 с.

53. Роль і значення Середнього Подніпров'я у формуванні українського етносу : навч. посіб. – Черкаси : Вид-во ЧДПІ, 1992. – 32 с.

54. Черкаси – серце козацької вольності // Черкаси. – 1992. – № 16.

55. Черкаси – серце козацької вольності // Черкаси. – 1992. – № 24.

56. Черкаси – серце козацької вольності // Черкаси. – 1992. – № 32.

57. Черкаси – серце козацької вольності // Черкаси. – 1992. – № 36.

1993

58. Використання шевченківської методології осмислення історичної спадщини у творах М. П. Старицького // Україна та її історія у творчості Т. Г. Шевченка : матеріали наук.-практ. конф. – Черкаси, 1993. – С. 18–20.

59. Виникнення та формування державотворчої ідеї української козацької держави // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Третіх Всеукр. читань. – Київ ; Черкаси, 1993. – С. 35–39.

60. Консолідуюча роль Середнього Подніпров'я у формуванні українського козацтва // Надросся. – 1993. – 3 черв.

61. Консолідуюча роль Середнього Подніпров'я у формуванні українського козацтва // Корсунщина козацької доби: проблеми дослідження та збереження історичних пам'яток : матеріали наук. конф. – Київ ; Корсунь-Шевченківський, 1993. – С. 75–77.

62. Програма курсу та методичні поради з історії України (для студентів історичного відділення). – Черкаси : Вид-во ЧДП, 1993. – 24 с.

63. Роль Середнього Подніпров'я у формуванні козацької держави: витoki та шляхи історичного розвитку // Черкащина у Визвольній війні 1648–1654 рр. : матеріали іст. читань. – Київ ; Черкаси, 1993. – С. 111–112.

64. Українізація: сутність, причини, наслідки: історичний аспект // Українське національне відродження 20-х рр.: освітній, літературний та історичний аспекти : тези обл. наук.-практ. конф. – Черкаси, 1993. – С. 55–58.

1994

65. Витoki. Середнє Подніпров'я з найдавніших часів до середини XVII століття : монографія. – Черкаси : Сіяч : Реал, 1994. – 239 с.

66. Використання історії рідного краю на уроках народознавства // Історико-етнографічне краєзнавство на Запоріжжі : матеріали Другої наук.-практ. конф. – Запоріжжя, 1994. – С. 24–26.

67. Використання історії рідного краю на уроках народознавства. // Народознавство і сучасна школа : матеріали наук.-практ. конф. – Черкаси, 1994. – С. 100–103.

68. Зв'язки Середнього Подніпров'я і Запорізького краю в козацьку добу історії України // Історико-етнографічне краєзнавство на Запоріжжі : матеріали Другої наук.-практ. конф. – Запоріжжя, 1994. – С. 34–36.

69. Історія рідного краю : навч. посіб. для учнів середньої шк. (9 клас). – Черкаси : Вид-во Ін-ту післядипломної перепідготовки учителів. – 24 с.

70. Середнє Подніпров'я як центр державотворчих процесів у козацьку добу історії України // Українська козацька

держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Четвертих Всеукр. іст. читань. – Київ ; Черкаси, 1994. – С. 57–61.

71. Яскраві грані: До 190-річчя з дня народження М. О. Максимовича // Черкаський край. – 1994. – 15 верес.

72. До концепції історії Середнього Подніпров'я козацьких часів // Історико-культурна спадщина середнього Подніпров'я: виявлення і вивчення пам'яток засобами туризму : регіональна наук.-практ. конф. : тези доп. і повід., м. Черкаси, 19–20 квіт. 1994 р. / НАН України ; Ін-т історії України ; О. І. Лугова, С. І. Попович (підготовка). – Київ ; Черкаси, 1994. – С. 11–17.

1995

73. Геополітичне становище Середнього Подніпров'я напередодні Хмельниччини // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку. – Київ ; Черкаси, 1995. – С. 44–46.

74. Історичне краєзнавство в Україні: традиції та сучасність / упоряд.: Г. Григор'єва, О. Перехрест, А. Чабан. – Київ : Вид-во Ін-т історії України НАН України, 1995. – 250 с.

75. Проблеми історії Середнього Подніпров'я (з найдавніших часів до середини XVII ст.) // Історичне краєзнавство в Україні: традиції і сучасність : матеріали пленарного та секційного засідань VII Всеукр. наук. конф. – К., 1995. – Ч. II. – С. 425–428.

76. Середнє Подніпров'я у формуванні української козацької держави (на основі аналізу праць дослідників історії України західної діаспори) // Збірник матеріалів Всеукраїнської конференції музейних працівників. – Черкаси, 1995. – С. 28–34.

77. Україна в планах гітлерівського командування напередодні та в роки Другої світової війни // Велич подвигу народного : тези та матеріали обл. наук.-практ. конф., присвяч. 50-річчю перемоги у Великій Вітчизняній війні у 1941–1945 рр. – Черкаси, 1995. – С. 12–14.

1996

78. Богдан Хмельницький і Середнє Подніпров'я // Богдан Хмельницький та його доба : матеріали Міжнар. наук. конф. – Київ, 1996. – С. 126–129.

79. Від куни до рубля-карбованця // Черкаський край. – 1996. – № 99. – 12 груд.

80. Державотворча ідея і Середнє Подніпров'я (XVII ст.) // Педагогічний вісник. – 1996. – № 4. – С. 12–14.

81. Державотворча ідея і Черкаський край // Спільна справа. – 1996. – № 2. – С. 78–80.

82. Навчально-методичний посібник для студентів 1-го курсу історичного факультету (заочний відділ). – Черкаси : Вид-во ЧДПІ, 1996. – 26 с.

83. Черкащина Середнього Подніпров'я: біля витоків українського етносу // Спільна справа. – 1996. – серп.. – С. 59–60.

84. Чигиринський двір у часи гетьманування І. Виговського // Краєзнавство Черкащини. – Черкаси, 1996. – Вип. 5. – С. 14–19.

1997

85. Середнє Подніпров'я: прадавній етап формування українського етносу // Вісник Черкаського університету. Серія Соціально-гуманітарні науки. – Черкаси, 1997. – Вип. 2. – С. 3–10.

86. Державотворча ідея і Середнє Подніпров'я // Духовна спадщина Черкаського краю : хрестоматія з історії культури Черкащини : в 3 кн. / упоряд. Г. В. Суховершко. – Черкаси, 1997. – Кн. 2 : Розвиток науки і освіти в краї від давніх давен і до сьогоденних днів. – С. 297–300.

87. Середнє Подніпров'я: біля витоків української державності // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Шостих Всеукр. іст. читань. – Київ ; Черкаси, 1997. – Кн. 1. – С. 34–41.

1998

88. Історичне краєзнавство та історія рідного краю : навч.-метод. посіб. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 1998. – 48 с.

89. Проблеми геополітичних особливостей етносоціальних процесів на Середньому Подніпров'ї в першоджерелах та дослідницькій літературі // Вісник Черкаського університету. Серія Соціально-гуманітарні науки. – Черкаси, 1997. – Вип. 6. – С. 3–8.

90. Середнє Подніпров'я в часи Визвольної війни середини XVII ст. // Битва під Корсунем і національно-визвольна війна середини XVII ст. : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 350-річчю битви під Корсунем, 26 трав. 1998 р. – Корсунь-Шевченківський, 1998. – С.15–26.

91. Формування історичної свідомості один із найголовніших факторів виховання громадянина // Українська система виховання: пошуки, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-теорет. конф. – Івано-Франківськ., 1998. – С. 124–128.

1999

92. Середнє Подніпров'я : монографія : у 2-х кн. – Черкаси, РВВ ЧДУ, 1999.

93. [Рецензія] // Віче. – 1999. – № 4. – С. 124. – Рец. на кн.: Кремінь В., Ткаченко О. Україна: шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації / В. Кремінь, О. Ткаченко. – Київ : Альтернатива, 1998. – 560 с.

94. Історизм Т. Г. Шевченка // Черкаський край. – 1999. – 3 берез.

95. Історизм Т. Г. Шевченка // Черкащина в новітній історії української нації та держави : зб. наук. ст. – К., 1999. – С. 164–168.

96. Проблеми регіональної історії в контексті розвитку гуманітарних наук на сучасному етапі // Проблеми розвитку гуманітарних наук на сучасному етапі : матеріали Всеукр. наук. конф. – Переяслав-Хмельницький, 1999. – С. 34–36.

97. Роль порубіжних територій у процесі генези козацтва

/ Чабан А. Ю., Боечко В. Ф. // Укр. іст. журн. – 1999. – № 2. – С. 48–62.

98. Середнє Подніпров'є – ядро формування українського етносу // Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки. – Черкаси, 1999. – Вип. 12. – С. 3–9.

2000

99. З джерел сивої давнини. Історіографічний аналіз досліджень Середнього Подніпров'я часів Визвольної війни середини XVII ст. // Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки. – Черкаси, 1999. – Вип. 21. – С. 3–11.

100. Роль порубіжних територій у розгортанні козацьких рухів та народних повстань наприкінці XVI — XVII ст. // Наукові записки з української історії : зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 2000. – Вип. 10. – С. 69–79.

101. Щодо питання про територіальні межі та назву земель Середнього Подніпров'я // Краєзнавство. – 2000. – № 1–2. – С. 18–23.

2001

102. Досвід Чернобаївського району // Нова доба. – 2001. – 20 груд.

103. Історична правда та художній домисел про визвольну війну середини XVII ст. у творчості М. Старицького / А. Чабан, С. Обрусна // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Восьмих Всеукр. іст. читань. – Київ ; Черкаси, 2001. – С. 3–9.

104. Новорічні побажання // Нова Доба. – 2001. – 28 груд.

105. Проблеми діяльності обласної державної адміністрації у гуманітарній сфері // Стратегія економічного та соціального розвитку Черкащини : наук.-метод. посіб. – Черкаси, 2001. – С. 28–34.

106. Середнє Подніпров'я на історичній карті України (проблеми дослідження регіональної історії) // Історична наука на порозі XXI століття : матеріали Міжнар. наук. конгресу. –

Чернівці, 2001. – С. 288–296.

2002

107. Черкащина: біля джерела українського етносу // Черкаський край – земля Богдана і Тараса : культуролог. зб. – К., 2002. – С. 28–32.

108. Черкащина: біля джерела українського етносу // Чумацький шлях. – 2002. – № 2. – С. 2–3.

109. Що ми залишаємо нащадкам? / П.Тронько, А.Чабан // День. – 2002. – 7 серп.

110. Що ми залишаємо нащадкам? / П. Тронько, А.Чабан // День. – 2002. – 14 серп.

111. Що ми залишаємо нащадкам? / П. Тронько, А. Чабан // День. – 2002. – 15 серп.

112. Охоронна грамота нашої історії // День. – 2002. – 26 листоп.

113. Теоретичні і методологічні аспекти проблематики етносоціальних процесів в науковій спадщині В. К. Липинського // Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки. – Черкаси, 2002. – Вип. 33. – С. 3–12.

2003

114. Идея, которая объединяет политиков // Международное евразийское движение. – 2003. – 20–28 окт.

115. Дмитро Вишневецький // Українські новини. – 2003. – 10 жовт. – м. Астана, Республіка Казахстан.¹

116. День цікавих зустрічей // Українські новини. – 2003. – 17 жовт.

117. Регіональна політика щодо сприяння соціальному становленню та розвитку сільської молоді // Сільська молодь: проблеми і перспективи : матеріали доп. та виступів учасників Всеукр. конф. – Київ, 2003. – С. 10–18.

118. Сохранит традиции «Оберег» // Казахстанская правда. – 2003. – 23 декабр.

---

¹ Праці позначені позиціями 115, 116, 118, 120–129, 150–163, 165, 169–173 опубліковані в Республіці Казахстан, м. Астана.

119. Черкащина: біля джерел українського етносу // Черкаський край – земля Богдана і Тараса : культуролог. зб. / за ред.: Б. В. Губського, В. М. Литвина, В. А. Смоля. – 2-е вид., допов. – Київ, 2003. – С. 28–32.

2004

120. Феномен Тараса Шевченко // Аманат. – 2004. – № 2.

121. Раз добром налите серце вік не прохолоне // Українські новини. – 2004. – 5 берез.

122. Михайло Максимович // Українські новини. – 2004. – 17 жовт.

123. Українському товариству в Петропавловську – 10 років // Українські новини. – 2004. – 24 квіт.

124. Более полмиллиона казахстанцев участвовало в освобождении городов Украины 60 лет назад // Казинформ. – 2004. – 2 авг.

125. Взращённый грешниками рай // Байтерек. – 2004. – № 3. – С. 84–102.

126. Взращённый грешниками рай // Казахстанская правда. – 2004. – 3 сент.

127. Взращённый грешниками рай // Казахстанская правда. – 2004. – 17 сентября.

128. Взращённый грешниками рай // Казахстанская правда. – 2004. – 24 сент.

129. Взращённый грешниками рай // Казахстанская правда. – 2004. – 27 авг.

130. Взращённый грешниками рай // Казахстанская правда. – 2004. – 1 окт.

131. Висока нагорода – вчительці // Українські новини. – 2004. – 7 трав.

132. Вісті з Актюбінщини // Українські новини. – 2004. – 26 берез.

133. Встреча чернобыльцев в Кызылорде // Казинформ. – 2004. – 27 апр.

134. Горькая память, вечная боль // Казахстанская правда. – 2004. – 22 июня.

135. Данина шани Кобзарю // Українські новини. – 2004. – 19 берез.

136. День українського етносу в Таразі // Українські новини. – 2004. – 13 серп.
137. Казахстан вблизи // Казахстанская правда. – 2004. – 31 окт.
138. Как сто лет назад // Казахстанская правда. – 2004. – 13 янв.
139. Как сто лет назад // Казахстанская правда. – 2004. – 15 янв.
140. Ласкаво просимо // Українські новини. – 2004. – 8 жовт.
141. Очаг собрат друзей // Казахстанская правда. – 2004. – 13 янв.
142. Подорож до Кобзаря // Українські новини. – 2004. – 25 черв.
143. Реанимация взглядов великого учёного В. Вернадского // Казахстанская правда. – 2004. – 4 июня.
144. Республики на Днепре // Казахстанская правда. – 2004. – 15 окт.
145. Республики на Днепре // Казахстанская правда. – 2004. – 22 окт.
146. Свято нашої столиці // Українські новини. – 2004. – 18 черв.
147. Украина будет развиваться по принципам демократии // Целина. – 2004. – 16 дек.
148. Украина станет ближе // Казахстанская правда. – 2004. – 19 окт.
149. Українське козацтво // Українські новини. – 2004. – 15 жовт.
150. Українському товариству в Петропавловську 10 років // Українські новини. – 2004. – 23 квіт.
151. Українці Казахстану / авт. кол.: А. Чабан [та ін.]. – Київ : Мистецтво, 2004. – 212 с.
152. Українці Північного Казахстану // Українські новини. – 2004. – 23 квіт.
153. Червона калина // Українські новини. – 2004. – 19 листоп.
154. Щодо виборів президента України в Республіці Казахстан // Українські новини. – 2004. – 26 листоп.

2005

155. Бує весна в Надіртишші // Українські новини. – 2005. – 13 трав.

156. Витязь молодой украинской поэзии // Нива. – 2005. – № 6. – С. 78–80.

157. Україна, ты моя молитва... / упоряд. перекл. поезії Василя Симоненка рос. мовою В. Р. Гундарєва // Нива. – 2005. – № 6. – С. 81–92.

158. До десятої річниці Конституції України // Українські новини. – 2006. – 30 черв.

159. Зеленеє жито зелене // Українські новини. – 2005. – 16 верес.

160. Окрыленная Украина // Нива. – 2005. – № 2. – С. 74–80.

161. Освячення нового храму в Караганді // Українські новини. – 2005. – 30 верес.

162. Про вшанування казахстанців – учасників визволення України. // Українські новини. – 2005. – 13 трав.

163. Українці Казахстану // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. до 10-річчя Асамблеї народів Казахстану. – Астана, 2005. – С. 14–16.

164. Я народився в серці України // Нова Доба. – 2005. – 11 січ.

165. Украина помни // Огни Манчистау. – 2005. – 2 авг.

2006

166. Про українсько-казахстанські відносини // Нова Доба. – 2006. – № 77 (вересень).

167. Про українсько-казахстанські відносини // Черкаський край. – 2006. – № 76 (жовтень).

168. Про українсько-казахстанські відносини // Черкаський національний університет. – 2006. – № 5 (вересень).

169. Шевченків родовід // Українські новини. – 2006. – 10 берез.

170. Я для тебе горів український народі // Українські

новини. – 2006. – 17 лют.

171. Кобзарь и степь // Казахстанская правда. – 2006. – 24 авг.

172. Награду отца получил сын. // Балхашский рабочий. – 2006. – 23 июня.

173. Постаті. Історико-публіцистичні нариси. – Костанай : Печатний двор, 2006. – 320 с.

2007

174. Нас у Казахстані поважають // Урядовий кур'єр. – 2007. – 29 берез.

175. Програма максимум // Новини тижня. – 2007. – трав.– черв.

176. Корсунщина: біля витоків формування українського етносу // Місце і значення Поросся в історії України (IX–XVII ст.) : матеріали наук.-практич. конф., [Корсунь-Шевченківський, 28 листоп. 2007 р.] / упр. культури і туризму Черкаськ. облдержадмін., Корсунь-Шевченків. держ. істор.-культ. заповідник ; редкол.: П. Я. Степенькіна (відп. ред.), Т. Л. Бондаренко [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2007. – С. 4–16.

2008

177. Культура мови – культура нації // Журналіст України. – 2008. – № 4.

178. Оновлення і розвій обласного центру // Син землі української. – Черкаси, 2008. – С. 278–285.

179. Ми не повинні повторювати помилки історії // Вечірні Черкаси. – 2008. – 18 листоп.

180. Видано черговий том книжки «Реабілітовані історією» // Нова Доба. – 2008. – 26 лют.

181. З глибин народних : передмова // Стадник О. Калинові передзони / О. Стадник. – Черкаси, 2008. – С. 3–5.

182. Наукові засади дослідження історії Черкащини // Черкащина в контексті історії України : матеріали Третьої наук.-краєзнавчої конф. Черкащини, присвяч. проблемам охорони,

збереження та використання історико-культурної спадщини / Черкас. обласна орг. Всеукр. спілки краєзнавців, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; уклад. В. М. Мельниченко. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2008. – С. 13–19.

2009

183. Кримський Аг. Звенигородщина. Шевченкова батьківщина з погляду етнографічного та діалектологічного: відтворення з авторського макету 1930 року / авт. передм. А. Ю. Чабан. – Черкаси : Вертикаль, 2009. – 438 с.

184. Черкащина – духовності скарбниця / авт. передм. А. Ю. Чабан. – Черкаси : Книга, 2009. – 330 с.

185. Подолати кризу черкащанкам допоможе будівництво великих об'єктів // Вечірні Черкаси. – 2009. – 21 січ.

186. В серці України // Пам'ять століть. – 2009. – № 1–2. – С. 9–24.

187. Легенди Совиного яру. – Київ : Паперовий змії – ОПТ, 2009. – 150 с.

188. В серці України // Черкащина – духовності скарбниця / авт. передм. А. Ю. Чабан. – Київ : Книга, 2009. – 328 с.

189. Шевченко – Черкащина – Україна // Збірник праць Всеукраїнської (37-ї) наукової шевченківської конференції : 22–24 квіт. 2009 р., [м. Черкаси] : 195-й річниці з дня народж. Т. Г. Шевченка – Черкаси, 2009. – С. 12–17.

190. Туристично-екскурсійний потенціал Черкаської області // Матеріали IV між нар. інвестиційного форуму. – Черкаси : Ю.Чабаненко, 2009. – С. 11–16.

191. На шляху євроатлантичної інтеграції // Економічний часопис – XXI. – 2009. – С. 33.

192. Лікарня для дубів // День. – 2009. – 19 листоп.

2010

193. Розвиток туризму – наша спільна справа // Черкащина культурна і туристична. – 2010. – № 2–3, жовт.–листоп.

194. Черкащина на музейній карті України // Матеріали Першого Всеукр. з'їзду музейних пр. – Черкаси, 2010. – С. 8–11.

195. Із теплими спогадами // Молодь Черкащини. – 2010. – 3 лют.

2011

196. Історія Середньої Наддніпрянщини : навч. посіб. для студентів ВНЗ. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 639 с.

197. Гетьмани українського козацтва, життя яких пов'язане із Середньою Наддніпрянщиною // Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. – Черкаси, 2011. – Вип. 4. – С. 86–89.

198. Актуальні проблеми діяльності педагогічних колективів із встановлення дат заснування населених пунктів. // Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 209. – С. 16–20.

199. Шляхи формування історичної свідомості керівника навчального закладу в умовах створення ефективної педагогічної освіти // Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 209. – С. 131–139.

2012

200. Історизм Т. Г. Шевченка // Заповіт. – Черкаси, 2012.

201. Раз добром налите серце – вік не прохолоне // Заповіт. – Черкаси, 2012.

202. Тарас Шевченко – славний син Черкаської землі : інформ.-презентац. вид. – Черкаси, 2012. – 157 с.

203. Ключова посада // Черкаський край. – 2012. – 23 берез.

204. Твоя гордість Черкащино // Черкащина. – 2012. – № 4. – С. 2.

205. Актуальні проблеми встановлення дат заснування населених пунктів (на прикладі міста Черкаси) // Черкащина в контексті історії України: з проблем історії міста : матеріали наук.-краснав. конф. – Черкаси, 2012.

206. Літопис Григорія Граб'янки про Середню Наддніпрянщину часів Визвольної війни // Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. – Черкаси, 2012. – Вип. 5. – С. 61–63.

207. Вони прославили Чорнобаївський край : передмова // Г. В. Суховершко Г. В. Їх долі героїчні : роздуми історика / Г. В. Суховершко. – Чорнобай, 2012. – С. 3–5.

208. Середня Наддніпрянина в часи Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького (історіографічний аналіз) // Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки. – 2012. – № 23. – С. 22–35.

209. Казахстан близький і рідний : інтерв'ю з Чабаном А. Ю. // Нова Доба. – 2012. – 25 жовт.

210. Джерела невмирущої криниці : передмова // З історії Іркліївської школи. – Черкаси, 2012. – С. 3–4.

211. Затоплена пам'ять? // Прес-центр. – 2012. – 20 берез.

212. Дослідження історії України ХХ століття: проблеми та перспективи // Актуальні проблеми археології, історії, та історичного краєзнавства Буго-Дністровського межиріччя : зб. наук. пр. – Умань, 2012. – С. 340–345.

213. Битва на Синій Воді // Нова Доба. – 2012. – 16–21 серп.

2013

214. Життя – як недоспівана пісня : передмова // Г. В. Суховершко Г. В. Катерина Полатайло / Г. В. Суховершко. – Черкаси, 2013. – С. 3–5.

215. Олексій Макаренко з Чорнобаївщини згуртував українців Казахстану // Черкаський край. – 203. – 29 берез.

216. З глибин народних : передмова // Стадник О. Калинові пердзвони / О. Стадник. – 2-е вид., доп. – Черкаси, 2013. – С. 3–5.

217. Серце, наповнене любов'ю // Світлий шлях. – 2013. – 24 трав.

218. Наймолодша в Україні. Черкаській області – 60 років: етапи розвитку, люди і події / авт.-упоряд.: В. М. Мельниченко, А. Ю. Чабан ; ред. група: Т. С. Калиновська, Т. А. Клименко. – Черкаси : Кандич С. Г., 2013. – 256 с.

219. Корсунь-Шевченківська битва: сторінки історії / А. Ю. Чабан, П. Я. Степенькіна. – Корсунь-Шевченківський : Всесвіт, 2014. – 326 с.

220. Осягнути велич подвигу, схилити голови перед світлою пам'яттю і маршала і рядового // Молодь Черкащини. – 2014. – 2 лют.

221. Умів Лукич тримати удари долі // Молодь Черкащини. – 2014. – 19 лют.

222. Шевченків родовід // Молодь Черкащини. – 2014. – 26 лют.

223. Як народжувалася Українська козацька держава // Черкаський край. – 2014. – 20 серп.

224. Історико-краєзнавчі аспекти формування історичної свідомості громадян України // Краєзнавча Шевченкіана України : матеріали XIII Всеукр. наук. історико-краєзнав. конф., присвяч. 200-річчю від дня народж. Т. Г. Шевченка, м. Канів, 24–25 жовт. 2014 р. / Нац. спілка краєзнавців України, Ін-т історії України НАН України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького [та ін.]. – Черкаси, 2014. – С. 88–97.

225. Павло Тетеря і Середня Наддніпрянина // Восьмі Богданівські читання : матеріали Всеукр. наук. конф. з нагоди 419-річчя від дня народж. гетьмана Богдана Хмельницького. – Черкаси, 2014. – С. 24–31.

226. Черкащина на сучасній карті України // Черкащина в контексті історії України : матеріали Сьомої наук.-краєзн. конф., присвяч. 200-річчю від дня нар. Т. Г. Шевченка та 60-річчю утворення Черкаської обл., [м. Черкаси, 28 листоп. 2013 р.] / Укр. ін-т нац. пам'яті, Черкас. обл. орг. нац. спілки краєзнавців України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2014. – Ч. 2 : Черкаська область: шлях завдовжки в 60 років. – С. 9–16.

227. Середня Наддніпрянина за часів Петра Дорошенка (1665–1676 рр.) у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних дослідників // Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки. – 2014. – № 22. – С. 127–139.

2015

228. Доля, піснею повита [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nsku.sk.ua. – Дата звернення: січень 2015 р. – Назва з екрана.

229. Руську Полян у славила пісня // Черкаський край. – 2015. – 28 січ.

230. З глибин народних // Молодь Черкащини. – 2015. – № 3. – 16 січ.

231. Стаднику – 75 // Черкаський край. – 2015. – № 6. – 21 січ.

232. Народні багатирі // Земля Черкаська. – 2015. – № 4–5. – 10 квіт.

233. Черкаські землі біля витоків українського козацтва // Козацький край. – 2015. – 12 жовт.

234. Українці Казахстану і Т. Шевченко // Зб. наук. пр. Четвертих Міжнародних Шевченківських читань. – Канів, 2015. – С. 26–34.

235. Європейський вибір України [Електронний ресурс] : відкрита лекція для викл., дослідників, магістрів ун-ту м. Гент, (Королівство Бельгія), 13 листоп. – Режим доступу : <http://cdu.edu.ua/news/1162-vykladachi-chnu-prezentuiut-ukrainu-u-uevropi.html>. – Назва з екрана.

236. Актуальні проблеми міжнародної діяльності викладачів Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького [Електронний ресурс] : презентація // [Сайт Черкаського національного університету]. – Режим доступу: cdu.edu.ua. – Назва з екрана.

237. Майстер-клас, відкрита лекція для учителів історії Чорнобаївського району [Електронний ресурс] // [Сайт Черкаського національного університету]. – Режим доступу: <http://cdu.edu.ua/news/1316-a-chaban-proviv-maister-klas-ukraina-shliakh-do-uevropy.html>. – Назва з екрана.

238. Середня Наддніпрянина біля витоків Української національної революції середини XVII ст. // Вісник Черкаського університету. Серія Історичні науки. – 2015. – № 22. – С. 11–18.

239. Середня Наддніпрянина біля витоків Української національної революції середини XVII ст. [Електронний ресурс] : доп. на засіданні ювілейного круглого столу до 420-ї річниці від дня народження Б. Хмельницького, Київ, 21 січ. // [Сайт Черкаського національного університету]. – Режим доступу: <http://cdu.edu.ua/news/1495-u-kyievi-vidbulosia-zasidannia-kruhloho-stolu-prysviachenoho-bohdanu-khmelnyskomu.html>. – Назва з екрана.

240. Віхи становлення Черкаського національного в новітню добу історії України // Історія Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького : до 95-річчя заснування. – Черкаси : Вертикаль, 2016. – С. 52–93.

241. Україна та імперська Росія : навч.-метод. посіб. для студентів іст. ф-тів. – Черкаси : РВВ ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2016 р. – 110 с.

242. В новітню добу // Освіта. – 2016. – 2–9 берез.

243. Віхи становлення Черкаського національного в новітню добу історії України // Черкаському національному університету імені Богдана Хмельницького – 95: історія та сучасність : зб. тез та повід. за матер. Всеукр. наук.-практ. конф. м. Черкаси, 26 лютого 2016 р. – Черкаси, 2016. – С. 26–37.

ВИСТУПИ А. Ю. ЧАБАНА

1. Геополітичні аспекти етносоціальних процесів на Середньому Подніпров'ї. Виступ на Міжнар. конф. «Етносоціальні процеси на Середньому Подніпров'ї: Минуле і сучасність», м. Черкаси, 1999.

2. Доповідь на обласних зборах до Дня Соборності, м. Черкаси, січень 2001 р.

3. Доповідь на обласних зборах до дня незалежності України. м. Черкаси, серпень 2002 р.

4. Шляхи вдосконалення освіти в Україні. Виступ на підсумковій колегії Міністерства освіти і науки, м. Київ, лютий 2002 р.

5. Виступ у національному Євразійському університеті м. Астани, Республіка Казахстан з питань суспільно-політичної ситуації в Україні, жовтень 2003 р.

6. Виступ у державному університеті міста Кизил-Орда, Республіка Казахстан з питань суспільно-політичної ситуації в Україні, квітень 2004 р.

7. Виступ у національному університеті м. Алмати, Республіка Казахстан з питань суспільно-політичної ситуації в Україні, жовтень 2005 р.

8. Виступ у державному університеті міста Костаная, Республіка Казахстан з питань суспільно-політичної ситуації в Україні, квітень 2005 р.

9. Виступ у державному університеті міста Петропавлівськ, Республіка Казахстан з питань суспільно-політичної ситуації в Україні, грудень 2004 р.

10. Україна и ЕЭС. «31 канал», ток-шоу «Собственное мнение», Республіка Казахстан, вересень 2003 р.

20. Цикл лекцій з історії України для українських громад «Оберіг» та «Ватра», м. Астана, Республіка Казахстан, 2003–2006.

21. Українсько-казахстанські відносини: етапи та перспективи. Виступ на Міжнар. конф. «Казахстан у світовому економічному просторі», м. Астана, лютий 2005 р.

22. Роль і місце українців в Казахстані. Виступ на урочистому засіданні Асамблеї народів Казахстану,

присвяченому 10-річчю її утворення, м. Астана, травень 2005 р.

23. В. І. Вернадський – видатний український вчений. Виступ на Міжнар. конф. «В. І. Вернадський – віхи творчості», м. Борове, Республіка Казахстан, серпень 2005 р.

24. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Костаная, Республіка Казахстан, 2003 р.

25. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Тарази, Республіка Казахстан, 2003 р.

26. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Актюбінськ, Республіка Казахстан, 2003 р.

27. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Рудного, Республіка Казахстан, 2003 р.

28. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Актау, Республіка Казахстан, 2004 р.

29. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Форт-Шевченко, Республіка Казахстан, 2004 р.

30. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Алмати, Республіка Казахстан, 2004 р.

31. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Караганди, Республіка Казахстан, 2004 р.

32. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Кокшетау, Республіка Казахстан, 2005 р.

33. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Кизил-Орди, Республіка Казахстан, 2005 р.

34. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Павлодара, Республіка Казахстан, 2005 р.

35. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Усть-Каменогорська, Республіка Казахстан, 2005 р.

36. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Уральська, Республіка Казахстан, 2005 р.

37. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Семипалатинськ, Республіка Казахстан, 2005 р.

38. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру м. Петропавловськ, Республіка Казахстан, 2005 р.

39. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру с. Пресновка, Республіка Казахстан, 2005 р.

40. Виступ на зібранні українського національно-культурного центру с. Федорівка, Республіка Казахстан, 2005 р.

41. Доповідь на урочистому зібранні українського активу до Дня незалежності України, м. Астана, Республіка Казахстан, серпень 2005 р.

ВИСТУПИ У ЗАСОБАХ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

1. Серія телевізійних нарисів з історії рідного краю. НТКУ «Рось», м. Черкаси, 2001–2002 рр.

2. Серія телевізійних нарисів про історію українського козацтва. Республіканське телебачення. 2001–2002 рр.

3. Развитие экономики Украины в 2005 году. Интерфакс-Казахстан, 2005 р.

4. Українсько-казахстанські відносини: історія та перспективи. Інтерв'ю кореспонденту республіканського радіо. Київ, січень 2006 р.

5. Визнання творчості О. Сулейменова в Україні. Интерфакс-Казахстан, 19 травня 2006 р.

6. До чергової річниці народження міста Черкаси. Інтерв'ю кореспонденту НТКУ «Рось», Черкаси, 23 вересня 2006 р.

7. Щодо історії спорудження Черкаського обласного історико-краєзнавчого музею. Виступ на Черкаському обласному радіо, 2006 р.

8. Щодо проведення року Казахстану в Україні. Интерфакс-Казахстан, 10 квітня 2006 р.

9. Участь у ток-шоу у якості провідного спікера телеканалу Республіки Казахстан «№ 31 канал», 6 вересня 2003 р.
10. Брифінг для представників провідних ЗМІ Республіки Казахстан щодо перенесення року Казахстану в Україні, 29 травня 2006 р.
11. Інтерв'ю телеканалам «Астана», «Казахстан», «Хабар» про відзначення в Україні свята слов'янської писемності, 21 квітня 2006 р.
12. Інтерв'ю телеканалу «Хабар» Республіки Казахстан «Олжас Сулейменов і Україна», 4 травня 2006 р.
13. Інтерв'ю «Новий – старий віце-губернатор» / Прес-центр, № 5, 30 січня 2008 р.
14. Регіональні проблеми євроатлантичної інтеграції України. Прямий ефір на ОДТРК «Рось», 17 вересня 2009 р.
15. Виступ на республіканському радіо (1 канал) з питань відзначення Дня Конституції та перспектив конституційного процесу в Україні, 28 червня 2012 р.
16. Виступ на республіканському радіо (1 канал) з питань підготовки до відзначення 200-річчя Т.Г.Шевченка, 3 червня 2012 р.
17. Інтерв'ю ОДТРК до 22-ї річниці Незалежності України, 21 серпня 2013 р.
18. Виступ на прес-конференції Нікоса Сафронова, 17 серпня 2013 р.
19. Виступ на республіканському радіо з нагоди виступу в Черкасах колективів української діаспори з Канади, 3 серпня 2013 р.
20. Виступ на республіканському ТБ з нагоди 95-ї річниці Руськополянського хору «Поляни», 5 серпня 2013 р.
21. Виступ на I республіканському радіоканалі з питань відзначення 200-річчя Т.Г.Шевченка та 60-річчя утворення Черкаської області, 26 листопада 2013 р.
22. Виступ на Черкаській ОДТРК з питань відзначення 200-річчя Т.Г.Шевченка та 60-річчя утворення Черкаської області, 27 листопада 2013 р.
23. Виступ на Черкаській ОДТРК з питань збереження пісенної спадщини Черкаського краю, 27 листопада 2013 р.

24. Історія Черкаського національного. Інтерв'ю ОДТРК «Рось», 14 березня 2016 р.

25. Європейський вибір України. Прямий ефір на телестудії Експо-ТВ, 25 травня 2016 р.

НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО У ЗАХИСТІ ДИСЕРТАЦІЙ

1. Мельниченко В. Економічні зв'язки між Лівобережною і Правобережною Україною у другій половині XVII ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / В. Мельниченко ; Ін-т історії НАН України. – Київ, 1998. – 20 с.

2. Бойко Н. Вчений-енциклопедист М.О. Максимович як історик України. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Н. Бойко ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2002. – 20 с.

3. Священко З. Соціальні та політичні процеси на Уманщині в період раннього та пізнього середньовіччя. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / З. Священко ; Дон. нац. ун-т. – Донецьк, 2004. – 19 с.

4. Обрусна С. Історичні погляди М. П. Старицького. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / С. Обрусна ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2004. – 20 с.

5. Синявська Л. Вплив русифікаторської політики на економічне, соціальне і культурне життя України у другій половині XIX – на початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Л. І. Синявська ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2007. – 20 с.

6. Харсун О. Міста Центральної України під владою Речі Посполитої : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / О. Харсун ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2013. – 20 с.

ВИДАННЯ ЗА СПІВРЕДАКЦІЄЮ А. Ю. ЧАБАНА

1. Реабілітовані історією. Черкаська область : у 27 т. / гол. ред. кол. П. Тронько [та ін.], Черкас. обл. ред. коміс.: А. Ю. Чабан [та ін.]. – Київ ; Черкаси : Відлуння-Плюс, 2002–2008.
2. Кн. перша. – 2002. – 503 с.
3. Кн. друга. – 2002. – 480 с.
4. Кн. третя. – 2003. – 528 с.
5. Кн. четверта. – 2004. – 504 с.
6. Тринадцята наукова сесія Наукового товариства ім. Шевченка у Черкасах : тези доп. на засід. секцій і коміс. Осередку НТШ у Черкасах, 12 берез. – 3 квіт. 2002 р. / ред. рада: Ю. В. Триус, В. Т. Поліщук, А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Вид. від. ЧДУ, 2002. – 100 с.
7. Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Других Всеукр. іст. читань. – Черкаси : [б. в.], 1992. – 124 с.
8. Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Третіх Всеукр. іст. читань. – Київ ; Черкаси : [б. в.], 1993. – 209 с.
9. Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Четвертих Всеукр. іст. читань. – К. ; Черкаси : [б. в.], 1994. – 198 с.
10. Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали П'ятих Всеукр. іст. читань. – Київ ; Черкаси : [б. в.], 1995. – 220 с.
11. Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Шостих Всеукр. іст. читань. – Київ ; Черкаси : Вид-во ЧДУ, 1997. – 206 с.
12. Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали Восьмих Всеукр. іст. читань. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2001. – 140 с.
13. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 1. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2000. – 97 с.
14. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 2. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2001. – 130 с.
15. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 3. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2001. – 368 с.

16. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 4. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2002. – 125 с.
17. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 5. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2002. – 276 с.
18. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 6. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2002. – 148 с.
19. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 7. – Черкаси : Вид-во ЧНУ, 2003. – 181 с.
20. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 8. – Черкаси : Вид-во ЧНУ, 2004. – 330 с.
21. Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; голов. ред.: В. А. Смолій, А. І. Кузьмінський ; ред.: О. І. Гуржій, А. Ю. Чабан, В. В. Гоцуляк [та ін.] ; відп. секр. С. В. Корновенко. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2007. – 535 с.
22. Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.) [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2009. – 449 с.
23. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 10. Матеріали VI Всеукраїнського симпозіуму з проблем аграрної історії, присвячені 100-ій річниці початку земельної реформи П. А. Столипіна / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, Черкас. нац. ун-т ; редкол.: А. Г. Морозов (відп. ред.), А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2006. – 382 с.
24. Вісник Черкаського університету : [зб. наук. ст.]. Вип. 133-134. Серія Історичні науки / М-во освіти і науки України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; голов. ред. А. І. Кузьмінський ; редкол. сер.: В. В. Масненко (відп. ред.), В. В. Гоцуляк, О. І. Гуржій, А. Ю. Чабан [та ін.] ; відп. секр. Ю. П. Присяжнюк. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 250 с.
25. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 11. Матеріали VII Міжнародного симпозіуму з проблем аграрної історії, присвяченого 90-ій річниці Української Держави гетьмана П. П. Скоропадського / НАН України, Ін-т історії України НАН

України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: А. Г. Морозов (відп. ред.), А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 374 с.

26. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 12 / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: А. Г. Морозов (відп. ред.), А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2010. – 346 с.

27. Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.) [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2009. – 449 с.

28. Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. Вип. 4 / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.), О. І. Гуржій, А. Г. Морозов (заст. голов. ред.), А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – 300 с.

29. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Педагогічні науки. – 2012. – Вип. № 6 (219). – 152 с.

30. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2011. – Вип. 212. – 144 с.

31. Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. Вип. 5 / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.), О. І. Гуржій, А. Г. Морозов (заст. голов. ред.), А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – 320 с.

32. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2012. – Вип. № 22 (235). – 152 с.

33. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2012. – Вип. № 35 (248). – 152 с.

34. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 13 / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: А. Г. Морозов (відп. ред.), А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – 248 с.

35. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2014. – № 22 (315). – 152 с.

36. Гуржіївські історичні читання : [зб. наук. пр.]. Вип. 6 / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.), О. І. Гуржій, А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2013. – 388 с.
37. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2013. – № 22 (275). – 150 с.
38. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2013. – № 29 (282). – 152 с.
39. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2014. – № 22 (315). – 152 с.
40. Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. Вип. 7 / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.), О. І. Гуржій, А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2014. – 392 с.
41. Український селянин : зб. наук. пр. Вип. 14 / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: А. Г. Морозов (відп. ред.), В. І. Марочко, С. В. Корновенко [та ін.]. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 251 с.
42. Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. Вип. 8-9 / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.), О. І. Гуржій, А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2015. – 234 с.
43. Гуржіївські історичні читання : зб. наук. пр. Вип. 10. До 100-річчя з дня народження академіка Івана Олександровича Гуржія / НАН України, Ін-т історії України НАН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; редкол.: В. А. Смолій (голов. ред.), О. І. Гуржій, А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2015. – 234 с.
44. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2015. – № 22 (315). – 152 с.
45. Вісник Черкаського університету : наук. журн. Серія Історичні науки. – 2015. – № 25 (368). – 124 с.
46. Книга скорботи України. Черкаська область. Т.1. – Черкаси ; Київ : Книга пам'яті України, 2003. – 345 с.

47. Тарас Шевченко – славний син черкаської землі. – Черкаси : Бізнес-стиль, 2012. – 160 с.
48. Черкащина туристична. 5 сезонів. – Черкаси, 2012. – 60 с.
49. Заповіт. – Черкаси : Бізнес-стиль, 2012. – 145 с.
50. Національна книга пам'яті жертв голодомору 1932–1933 років в Україні Черкаська область : у 2 ч. Ч. 1 / Укр. ін-т нац. пам'яті, Черкас. облдержадмін. ; уклад. Е. А. Левицька ; редкол.: П. І. Гаман (голова), А. Ю. Чабан [та ін.]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2008. – 1199 с.
51. Записки Осередку Наукового товариства ім. Шевченка у Черкасах, Т. 1. Праці історично-філософської, політологічної, філологічної та культурологічної секції / Осередок Наук. т-ва Шевченка в Черкасах ; редкол.: А. Г. Морозов (голова), А. Ю. Чабан, В. В. Гоцуляк [та ін.] ; наук. ред. В. В. Масненко ; відп. за вип. К. В. Івангородський. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2002. – 168 с.
52. Актуальні проблеми археології, історії та історичного краєзнавства Буго-Дніпровського межиріччя] : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини, Ін-т історії України НАН України [та ін.] ; редкол.: В. І. Марочко (відп. ред.), А. Ю. Чабан, Б. В. Магомедов [та ін.]. – Умань : Жовтий О. О., 2012. – 474 с.
53. Черкащина – духовності скарбниця / кол. авт.: А. Чабан (кер.), В. Мельниченко, А. Морозов [та ін.]. – Київ : Книга, 2009. – 328 с.

ВИДАННЯ ЗА РЕЦЕНЗУВАННЯМ А. Ю. ЧАБАНА

1. Золотоніщина в роки Великої Вітчизняної війни. 1941–1945 рр. : док., спогади, ст. / упоряд.: Г. Голиш, М. Пономаренко. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2000. – 239 с.
2. Гоцуляк В. В. «Історія України-Руси» М. С. Грушевського: історіографія : навч. посіб. / В. В. Гоцуляк. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 1997. – 156 с.
3. Гоцуляк В. В. Історіографічна думка про М. Грушевського і українську історичну науку його доби : монографія. / В. В. Гоцуляк. – Черкаси : Сіяч, 1996. – 182 с.
4. Гоцуляк В. Історіографія історії України : метод. матеріали до курсу / В. В. Гоцуляк. – Черкаси : Сіяч, 2001. – 72 с.
5. Духовна спадщина Черкаського краю : хрестоматія з історії культури Черкащини. Кн. 1. Розвиток суспільно-політичної думки краю від давніх давені до сьогоднішніх днів / упоряд. Г. В. Суховершко. – Черкаси : Сіяч, 1997. – 191 с.
6. Журналісти Черкащини (1954–2004) : бібліогр. довід. / упоряд.: С. А. Томіленко, Г. В. Суховершко. – Черкаси : Брама, 2003. – 256 с.
7. Княжев В. С. Адреса долі – Смілянщина моя : іст.-краєзнав. нарис у датах, цифрах, подіях / В. С. Княжев. – Сміла : Тясмин, 2000. – 155 с.
8. Литовський статут 1529 року : навч.-метод. посіб. / уклад. І. А. Фареній. – Черкаси : [б. в.], 1996. – 64 с.
9. Мельниченко В. М. Історичне краєзнавство : навч. посіб. для студентів ун-ту. – Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2002. – 130 с.
10. Мельниченко В. М. Історична географія України. – Черкаси : Вертикаль, 2012. – 224 с.
11. Місто на скелястих берегах Тясмина : іст.-економ. нарис, м. Кам'янка / упоряд. В. Д. Марчук. – Київ : [б. в.], 1999. – 133 с.
12. Морозов А. Г. Анти / А. Г. Морозов, С. В. Корновенко. – Черкаси : Вид-во ЧДУ. – 64 с.
13. Наш рідний край : хрестоматія з історії Черкащини. Ч. 2. – Київ : Молодь, 1995. – 174 с.

14. Синявська Л. І. Русифікаторська політика Російського самодержавства на території України у другій половині XIX – на початку XX ст. / Л. І. Синявська. – Київ : АРТ-ЕК, 2005. – 176 с.
15. Трубчанінов С. Історія Черкащини : навч. посіб. Ч. 1. З найдавніших часів до початку XX ст. / С. Трубчанінов, Г. Шевченко. – Черкаси : [б. в.], 1998. – 19 с.
16. Приліпко М. Чорнобаївщина. Нариси історії населених пунктів (від найдавніших часів до сьогодення) : 60-річчю Черкаської обл. та 90-річчю Чорнобаївського р-ну присвяч. : [краєзнавче іст.-докум. дослідж.]. Кн. 1. / М. Приліпко. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2013. – 14 с.
17. Теліженко О. Основи національної культури / О. Теліженко. – Київ : УБС НБУ, 2012. – 443 с.
18. Ветров О. Жнива смерті. Кам'янщина / О. Ветров. – Жашків, 2008. – 148 с.
19. Голиш Г. М. Подорож Златокраєм. Нарис історії та сьогодення Золотоніського району : 85-річчю Золотоніського району присвяч. / Г. М. Голиш, Л. Г. Голиш, М. Ф. Пономаренко ; рец.: А. Г. Морозов [та ін.] ; редкол.: В. М. Скидан (голов. ред.) [та ін.]. – Черкаси : Вертикаль, 2008. – 571 с.
20. Приліпко М. Чорнобаївщина / М. Приліпко. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2008. – 538 с.
21. Вдовиченко О. Село на нашій Україні / О. Вдовиченко. – Київ : Синопис, 2009. – 116 с.
22. Степенькіна П. Від роду до роду / П. Степенькіна, С. Степенькін. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2008. – 310 с.
23. Качалаба П. Кам'яний вік / П. Качараба. – Маньківка : [б. в.], 2009. – 48 с.
24. Шамрай О. Місто на скелястих берегах Тясмину / О. Шамрай. – Черкаси : Вертикаль, 2009. – 158 с.
25. Жадько В. Черкащина. Універсальна енциклопедія / В. Жадько. – Київ. : Експрес-Поліграф, 2010. – 1104 с.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

автореф. – автореферат
берез. – березень
біобліогр. – біобібліографічний
вип. – випуск
всеук. – всеукраїнський
груд. – грудень
дис. – дисертація
довід. – довідник
докл. – доклад
доп. – доповідь
жовт. – жовтень
зб. – збірник
ін-т. – інститут
іст. – історичний
канд. – кандидат
квіт. – квітень
конф. – конференція
листоп. – листопад
лют. – лютий
Міжнарод. – міжнародний
навч. – навчальний
наук. – науковий
обл. – обласний
показч. – показчик
посіб. – посібник
пр. – праці
практ – практичний
респ. – республіканський
січ. – січень
сб. – сборник
сооб. – сообщения
тез. – тези
трав. – травень
Укр. іст. журн. – «Український історичний журнал»
ун-т. – університет

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Ананьева С. 23
Боечко В. 7, 33
Бойко Н. 49
Вдовиченко О. 56
Вернадський В. 38
Ветров О. 56
Виговський І. 32
Гальчак С. 22
Гаман П. 53
Ганницька Т. 22
Голиш Г. М. 24, 58, 59
Голиш Л. Г. 24
Гоцуляк В. 54, 56, 58
Граб'янка Г. 42
Григор'ва Г. 32
Гундарев В. 22
Гуржій О. 54, 55, 56, 57
Дорошенко П. 44
Жадько В. 8, 59
Івангородський К. 7, 57
Качалаба П. 59
Княжев В. 58
Корновенко С.В. 54, 58
Кремінь В. 34
Кримський Аг. 41
Кузьмінський А. 54
Левицька Е. 57
Липинський В. 36
Лугова О. 32
Макаренко О. 43
Максимович М. 32, 37
Маніленко П. 23
Марочко В. 57
Масненко В. 57
Медалієва О. 23
Мельниченко В. 7, 24, 41, 43, 54, 57, 58
Морозов А. 54, 55, 56, 57, 58

Недоступ А. 23
Обрусна С. 7, 35, 52
Перехрест О. Г. 32
Поліщук В. 51
Пономаренко М. 6, 22, 58
Попович С. 32
Приліпко М. 57
Присяжнюк Ю. П. 54
Священко З. 7, 52
Синявська Л. 7, 22, 52, 59
Січкара О. 23
Смолій В. 5, 6, 14, 36, 54, 55, 56, 57
Соса П. 6, 22, 29
Стадник О. 40, 43, 45
Старицький М. 30, 35, 37
Степенькіна П. 44, 59
Суховершко Г. 43, 58
Теліженко О. 59
Тетеря П. 44
Триус Ю. 53
Тронько П. 6, 14, 36, 53
Трубчанінов С. 59
Фареній І. 59
Харсун О. 7, 52
Хмельницький Б. 24, 27, 29, 33, 41, 43, 46
Черненко С. 22
Шамрай О. 59
Шевченко Т. 29, 34, 37, 42, 44, 45, 49, 56

ЗМІСТ

Від укладачів.....	4
<i>В. М. Мельниченко</i> Чабан Анатолій Юзефович. Життєвий та творчий шлях.....	5
<i>Г. М. Голиш</i> Натхненна й мудра хода життєва.....	11
1. Основні віхи життя та діяльності.....	17
2. Громадська діяльність А. Ю. Чабана.....	19
3. Основні курси, які викладає вчений.....	21
4. Матеріали про А. Ю. Чабана.....	21
5. Хронологічний покажчик друкованих праць А. Ю. Чабана.....	25
6. Виступи А. Ю. Чабана.....	47
7. Виступи у засобах масової інформації.....	49
8. Наукове керівництво у захисті дисертацій.....	52
9. Видання за співредакцією А. Ю. Чабана.....	53
10. Видання за рецензуванням А. Ю. Чабана.....	58
Список умовних скорочень.....	60
Іменний покажчик.....	61

Інформаційне видання

ЧАБАН АНАТОЛІЙ ЮЗЕФОВИЧ
доктор історичних наук, професор

Бібліографічний покажчик

Укладачі:

канд. іст. наук., доцент, вчений секретар наукової бібліотеки
ім. М. Максимовича

В. О. Кірєєва

канд. іст. наук., доцент, вчений секретар наукової бібліотеки
ім. М. Максимовича

Л. Г. Лисиця

канд. іст. наук., доцент кафедри українознавства Національного
університету харчових технологій (м. Київ)

О. З. Силка

докт. іст. наук, доцент кафедри історії України Черкаського
національного університету ім. Б. Хмельницького

Л. І. Синявська

Науковий редактор:

канд. іст. наук., доцент, директор наукової бібліотеки
ім. М. Максимовича ***Г. М. Голиш***

Бібліограф-коректор: *Н. В. Демченко*

Коректор: *Н. І. Блажко*

Підписано до друку 7.09.2016 р.

Формат 60×84/32. Папір офсет. Друк офсет. Гарнітура Times New Roman.
Замовлення № 164. Тираж 50 прим.

**Бізнес інноваційний центр Черкаського національного університету
ім. Богдана Хмельницького.**

18000, Україна, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 205.

тел.: (0472) 32-93-05

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3427 від 17.03.2009 р.